

УДК 37.064+004.738.5

К. Ф. Чуб, А. О. Борисенко
Полтавський національний педагогічний університет
ім. В. Г. Короленка (Україна)

ДО ПРОБЛЕМИ ІНТЕРНЕТ-БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

Розглянуто результати комплексного дослідження, проведеного в Україні серед учнів, вчителів та батьків щодо ризиків у всесвітній мережі Інтернет. Зроблено короткий огляд основних інтернет-ресурсів та навчально-методичних посібників з навчання дітей та підлітків основам безпечної поведінки у мережі. Окреслено основні напрямки розв'язання проблеми інтернет-безпеки дітей в Україні.

К проблеме интернет-безопасности детей в Украине

Рассмотрены результаты комплексного исследования, проведенного в Украине среди учеников, учителей и родителей о рисках, существующих во Всемирной сети. Сделан краткий обзор основных интернет-ресурсов и учебно-методических пособий по обучению детей и подростков основам безопасного поведения в сети. Определены основные направления решения проблемы интернет-безопасности детей в Украине.

The problem of online child safety in Ukraine

The results of complex research, conducted in Ukraine among teachers, pupils and their parents about risks of using the Internet, are considered. A brief review of the main Internet-resources and textbooks concerning teaching children and teenagers the bases of safe behavior on the net, is made. The main directions of solving problems of the Internet-safety of children in Ukraine are outlined.

В останні роки характерною ознакою сучасного суспільства є активний розвиток, вдосконалення та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери, зокрема, в освітнє середовище. Мобільні телефони, комп'ютери та інтернет, розширивши комунікаційні, просторові й часові межі, надали нові можливості для спілкування, праці, освіти та творчої самореалізації особистості. Кількість користувачів мережі інтернет невпинно збільшується. Більшою їхньою частиною є молодь. Уміння швидко й ефективно використовувати ресурси інтернету, знаходити потрібні відомості, критично та компетентно оцінювати їх є життєво необхідними для сучасного школяра.

Незважаючи на, безумовно, позитивну роль сучасних комунікаційних засобів, існують певні ризики у використанні комп'ютерних технологій. Особливу небезпеку незахищений інформаційний простір містить для дітей. Питанням раціонального та безпечного використання інтернету дітьми та підлітками в Україні займаються Н.М. Бугайова, Н.І. Гуціна, А.Б. Кочарян, В.М. Оржеховська, М.А. Снітко та інші.

У 2008 році компанія «Майкрософт Україна» ініціювала створення Коаліції за безпеку дітей в інтернеті. Членами Коаліції стали Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство освіти і науки України, неурядові організації: Всеукраїнська мережа протидії комерційної сексуальної експлуатації дітей (член міжнародної організації ЕКПАТ), Міжнародний центр захисту дітей від експлуатації й викрадень, Міжнародна організація з міграції, Інститут інформаційного суспільства, Інтернет-Асоціація України, «ЛаСтрада – Україна», Міжнародний дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), компанії «Майкрософт Україна», «Хьюлетт-Пакард», «Воля», «Астеліт» (торговельна марка life:), «Укртелеком», «Київстар», «МТС Україна», «МакДональдзЮкрейн», Американська торгівельна палата в Україні, видавництво «Едіпрес Україна», «Гала радіо», музикант Святослав Вакарчук, інтернет-супермаркет «Розетка.ua» та багато інших. Коаліція займається реалізацією програми «Безпека дітей в інтернеті», що включає цілий ряд заходів, спрямованих на навчання дітей, учителів і батьків правилам безпечного користування інтернетом, а також на створення відповідного законодавчого й нормативного середовища.

У 2010 році кафедрою превентивної роботи та соціальної політики ЮНЕСКО в Україні за підтримки компанії «Майкрософт Україна» вперше було проведено Всеукраїнське широкомасштабне дослідження «Рівень обізнаності українців щодо питань безпеки дітей в інтернеті». Вибірка дослідження становила 16850 респондентів, у тому числі 7600 дітей віком від 10 до 17 років, 4000 батьків та 5150 вчителів. Дослідження проводились в 11 областях України.

Опитування показало, що з 96 % дітей-користувачів інтернету віком від 10 до 17 років 51 % не знає про небезпеки в мережі. 52 % дітей виходять в Інтернет передусім для спілкування у соціальних мережах, де залишають свій номер мобільного телефону 46 %, домашню адресу 36 %, особисті фото 51 % опитуваних. Приймають запрошення на зустріч з віртуальним незнайомцем 12 % дітей віком 10–11 років, 22 % дітей віком 12–13 років, 34 % – віком 14–15 років, 60 % – 16–17 років. Разом з цим, опитування показало, що 72,5 % дітей хочуть отримувати більше інформації про те, як убезпечити себе в інтернеті. 77 % батьків також висловили бажання більше дізнатися про безпеку інтернету для дітей. Думку про те, що навчати дітей безпечній роботі в мережі повинні вчителі, розділяють 95 % батьків і лише 13 % самих вчителів [1].

Нині уже ніхто не заперечує, що з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій проблема безпеки дітей в інтернеті стає все більш важливою та актуальною. Системи захисту дитини від небезпечного контенту лише частково розв'язують проблему. Найбільшої ефективності від використання таких систем можна досягти лише за умови розуміння проблеми загроз і вчителями, і батьками, і самими дітьми. Тому потрібно розвивати ініціативи,

спрямовані на безпосереднє залучення дітей до вивчення правил безпечного користування інтернетом. [1]. Результатом плідної співпраці між МОН і ТОВ «Майкрософт Україна» став випуск навчально-методичних посібників «Виховання культури користувача інтернету. Безпека у всесвітній мережі» (рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, лист від 27.12.10 р. №1/1112128) і «Матеріали Сьомого всеукраїнського конкурсу «Вчитель-новатор» (рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, лист від 08.07.11 р. №1/115810) [2]. У посібниках містяться загальні методичні рекомендації для вчителів, а також батьків, з формування у дітей компетенцій грамотного та безпечного використання інтернет-ресурсів. Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України разом з компанією «Київстар» випустили посібник для батьків «Діти в інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі». У ньому розкрито можливості сучасних інформаційних технологій, інтернету, мобільного зв'язку та висвітлено способи безпечної поведінки дитини у віртуальному просторі, що убезпечать від негативного впливу на її психологічне і фізичне здоров'я. Видання адресовано батькам, педагогам і працівникам служб для дітей і молоді.

В рамках реалізації програми «Безпека дітей в інтернеті» партнери Коаліції розробили сайт «Он-ляндія», який призначений для школярів віком від 7 до 14 років. Сайт має на меті навчання дітей основам безпечної роботи в інтернеті. На ньому представлені історії-комікси для вікових груп від 7 до 10 років «Безмежний ліс», «Нові друзі Ганнусі» та від 11 до 14 років «Римська група», «Плутанина та інциденти». Прочитавши ці комікси, діти отримують уявлення про інформаційну безпеку. Переглянувши анімаційні сюжети, користувачі мають змогу перевірити отримані знання, відповівши на запитання тесту. Вчителям сайт допоможе обговорити питання інформаційної безпеки у класі з учнями, знайти матеріали, як молодь використовує інтернет, дізнатися, як захистити свої особисті дані тощо. Також ресурс містить багато корисної інформації для батьків, які зобов'язані зробити роботу дітей за домашнім комп'ютером безпечною. Ознайомитися з матеріалами спеціалізованого сайту можна за посиланням www.onlandia.org.ua.

Компанія Google розробила інтернет-ресурс «Про інтернет». Проект спрямовано на підвищення комп'ютерної грамотності учнів українських шкіл. Його навчальна складова містить чотири модулі для дітей та методичний посібник і практикум для вчителів щодо проведення занять. Інтерактивна частина включає в себе гру та тестування, покликані підвищити та оцінити рівень готовності учня до безпечної роботи у всесвітній мережі. Бібліотека ресурсу містить в собі посилання на посібник з безпеки та захисту в інтернеті і довідник з комп'ютерної безпеки, розроблені ресурсом Google, а також посилання на проект

Skarga.ua. Останній створено інтернет-асоціацією України для того, щоб сприяти викоріненню в українському інтернеті матеріалів, які порушують законодавство країни та містять небажаний або заборонений контент. Кожен користувач може залишити скаргу на сайті. Ознайомитися з матеріалами спеціалізованого сайту можна за посиланням www.prointernet.in.ua.

Стрімкий розвиток комп'ютерних технологій змушує сучасних школярів опановувати технології роботи в інтернеті, починаючи з молодшої школи. Разом з тим, гостро постає проблема захисту дітей від інтернет-ризиків, які становлять загрозу їхньому морально-психологічному стану. Можна констатувати недостатній рівень поінформованості дітей на тему безпеки в інтернеті. Тому в Україні консолідується зусилля педагогів, батьків, дітей та громадськості з метою створення необхідних умов для безпечної роботи в інтернет-мережі.

Список основних джерел

1. Оржеховська В. М. Про безпеку дітей у всесвітній мережі інтернет / В. М. Оржеховська // Рідна школа. – 2011. – № 6. – С. 43–45.
2. Гущина, Н. І. Реалізація програми «Партнерство в навчанні» в Україні / Н. І. Гущина, О. С. Свириденко // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2012. – № 2. – С. 51–54.

УДК 82-92

*Э. Г. Шестакова
Донецк (Украина)*

МЕМОРИАЛЬНЫЕ ПРАКТИКИ КАК ФОРМА МЕДИАВОСПИТАНИЯ

В статье обосновывается проблема медиаобразования. Особенности медиаобразования рассматриваются через мемориальные практики.

Memorial practice as a form of media education

The article explains the problem of media education. Its features are viewed through the memorial practice.

Казалось бы, что уже нет особой необходимости акцентировать внимание на вполне очевидном тезисе: медиаобразование – это одно из условий жизнеспособности современного мира. В европоцентричной культуре уже сложилось представление о том, что такое медиаобразование, почему оно должно стать одним из неотъемлемых элементов жизни общества и человека, каковы его основные задачи, цели, функции и перспективные направления развития. Слож-